THE STATUS OF THE VERBS AT THE INFINITIVE IN THE INDO-EUROPEAN LANGUAGES (II)

Doina Butiurca, Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureş

Abstract: Our research is based on the assertion that the status / position mode infinitive verb is not just one denomination. In Indo-European languages (Greek, Latin, Western Romance languages, English language, etc) finite verb infinitive as used in specific buildings, of which the most common is the accusative with infinitive., Accusative with infinitive "independent (used in Greek in prescriptions), accusative with infinitive" dependent, used oratio obliqua, in Latin, the nominative infinitive ", infinitive with accusative" used in Western Romance languages and English are some of the construction that we propose to study the status of verbs in infinitiv. This metoda research is contrastive, descriptive and functional.
The study concludes that in the actual state of development of Indo-European languages survived status predicate verbs in the infinitive in the specific buildings, partially in Romance languages (except Romanian language) and English.

Keywords: infinitive, construction, Indo-europerne languages, contrastive.

În tradiţia filozofiei lui Platon şi Aristotel, infinitivul a fost considerat component al judecăţii. Aşa de exemplu, construcţiile infinitivale din limba latină clasică erau alcătuite dintr-un nume în acuzativ care servea drept subiect gramatical (şi logic) şi un infinitiv-considerat verb finit - în consecinţă, predicat gramatical şi logic.

Limba latină, limbile germanice şi mai recent limbile romanice (parţial) au conferit infinitivului un statut aparte în sistemul limbii. În latina clasică, infinitivul avea dublă calitate, de verb şi de substantiv. Calitatea de verb era dată de prezenţa categoriilor gramaticale de *timp – prezent*, numit şi istoric sau descriptiv (*laudare* „a lăuda"), *perfect* (*laudavisse* „a fi lăudat/ că a lăudat"), *viitor* (*laudaturum,-am, -um/ -os, -as, -a esse* „că va lăuda") - şi *diateză- activă* („laudare"), *pasivă* (laudari „a fi lăudat"). În propoziţiile subordonate completive infinitivale, infinitivul era utilizat ca predicat. În calitate de substantiv, infinitivul îndeplinea funcţiile de subiect, nume predicativ şi complement direct.

I. Acuzativul cu infinitiv în limbile indo-europene

În studiul consacrat limbilor indo-europene, Theodor Simenschi şi Gheorghe Ivănescu (*Gramatica comparată a limbilor indoeuropene*, Editura Enciclopedică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981) au realizat o succintă incursiune în studiul construcţiilor cu infinitiv, utilizate în limbile indo-europene, menţionând faptul că „cea mai remarcabilă întrebuinţare a infinitivului este aceea de acuzativ cu infinitiv (.....). În această construcţie, acuzativul serveşte ca subiect, iar infinitivul ca verb finit"(Theodor Simenschi, Gheorghe Ivănescu 1981:437). Construcţia acuzativ cu infinitiv a luat naştere relativ târziu, în greacă şi în latină, respectiv în propoziţiile în care acuzativul depindea de un verb finit, iar infinitivul servea spre completare: *jussi eum tacere* (am poruncit ca el să tacă).Din astfel de propoziţii s-a desprins construcţia, prin faptul că „acuzativul a fost asociat cu infinitivul şi socotit ca subiect al acestuia"(idem). De-a lungul timpului,sunt de părere autorii, şi-au însuşit construcţia şi verbele care nu se construiesc cu acuzativul (...): lat. gaudeo te valere „mă bucur că eşti sănătos"; got.jah warþ afslauþ- nan allans „şi-au fost că s-au spăimântat toţi"etc(idem).

Două sunt tipurile de acuzativ cu infinitiv: acuzativul cu infinitiv independent, aşa cum se află în limba greacă, mai ales în prescripţii, deci ca imperativ, şi cum există în limba latină în *oratio*

BDD-V627 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:24 UTC)

obliqua (vorbirea indirectă). Theodor Simenschi şi Gheorghe Ivănescu sunt de părere că acuzativul cu infinitiv independent trebuie să fi apărut ulterior, din cel dependent. În scrierile lui Homer, în loc de nominativul cu infinitiv imperativ, apare acuzativul cu infinitiv. În inscripţiile greceşti, construcţia *Acuzativul cu infinitiv* exprimă o prescripţie. Concluzia cercetătorilor este că „la infinitivul imperativ se putea întrebuinţa atât nominativul, cât şi acuzativul ca subiect".(ibidem, p. 439). Aşa cum s-a menţionat (Maria Iliescu,1965, p.293) acestă construcţie cunoscută sub numele de *acuzativ cu infinitiv* este o construcţie comună mai multor limbi indo-europene: limbile indo-iraniene, limbile germanice, limba greacă, limba latină, limbile romanice

I.1.Acuzativul cu infinitiv în latina clasică

Pe tot parcursul evoluţiei limbii latine, în propoziţiile subordonate se utiliza subiectul în acuzativ (în propoziţia completivă) şi în ablativ (în construcţii absolute) şi predicatul verbal exprimat prin verbe la modul *infinitiv prezent* sau *infinitiv perfect*.

Infinitivul prezent indică raportul de simultaneitate cu regenta. *Infinitivul perfect* indică raportul de anterioritate faţă de regentă.

Există câteva categorii de verbe care cer completiva infinitivală, dintre care:

a) Verba dicendi (verbe de exprimare): dicĕre „a spune"; narrāre „a povesti"; nuntiāre „a anunţa"; scribĕre „a scrie"; respondēre „a răspunde" etc. b) Verba voluntātis (verbe de voinţă): velle „a voi"; nolle „a nu voi"; malle „a prefera"; cupĕre „a dori", iubēre „a porunci" etc. c) Verba sentiendi (verbe de percepţie şi intelect): sentīre „a simţi"; audīre „a auzi"; vidēre „a vedea"; scīre „a ştii"; purtāre „a crede" etc. d) Verba affectuum (verbe de sentiment): gaudēre „a se bucura"; dolēre „a regreta"; sperāre „a spera"; mirāri „a se mira".e) Verbe impersonale şi expresii verbale impersonale – pe lângă această categorie, completiva infinitivală are rol de subiect: decet „se cuvine"; oportet „trebuie"; licet „este permis"; fama est „se spune"; certum est „este sigur"; utĭle est „este folositor", facĭle est „este uşor" etc.

Există şi câteva excepţii. În latina arhaică, acuzativul cu infinitiv este frecvent după *verba affectum*. Din categoria *verbelor dicendi*, cele mai numeroase sunt construite cu *Acuzativul cu infinitiv* încă de la Plaut. Începând din secolul al III-lea, acuzativul cu infinitiv după *verba dicendi* începe să fie înlocuit de propoziţii subordonate conjuncţionale.

Grupul *verbelor sentiendi* se găseşte folosit cu acuzativul cu infinitiv încă din perioada arhaică. Aceste verbe continuă să se construiască cu infinitiv şi în latina târzie. După predicatele exprimate prin verbe impersonale, acuzativul cu infinitiv s-a generalizat la verbe ca: *conducit, licet, placet, videtur*.

I.1.1.Valorile semantice ale infinitivului cu funcţie de predicat

Infinitivul descriptiv, numit şi istoric sau narativ, a fost utilizat ca infinitiv

absolut, cu funcţia de predicat verbal, la timpul prezent cu aspect de *infectum* (echivalent cu imperfectul), în general, la persoana a III-a. Sorin Stati (*Istoria limbii române* I: 1965: 189) considera că infinitivul istoric a fost la origine tot o frază nominală. Utilizarea infinitivului descriptiv avea drept consecinţe, economia sintactică precum şi o concentrare a frazei. Plautus şi mai ales, Terenţius au folosit acest tip de infinitiv, în piesele de teatru. Este utilizat frecvent în lucrările istoriografiei clasice, datorită faptului că prilejuia concizia naraţiei (la Salustius, Titus Livius).

Infinitivul exclamativ sau al indignării are, aproximativ, aceeaşi evoluţie cu

infinitivul descriptiv, fiind, o caracteristică a limbii de conversaţie. Se utilizează cu funcţia sintactică de predicat, în toată literatura timpurie. Infinitivul exclamativ a fost utilizat de Cicero, în special în Verrine. Istoriografii preferă mai puţin această construcţie. Sub influenţa greacă, infinitivul exclamativ a devenit exclusiv livresc.

BDD-V627 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:24 UTC)

I.2. Construcţia nominativ cu infinitiv în latina clasică

Nu întotdeauna, în istoria limbii latine s-a folosit construcţia infinitiv cu acuzativ, ci şi o altă construcţie, cu impact asupra infinitivului dezvoltat în limbile romanice, respectiv, *nominativul cu infinitivul*. Dacă subiectul unui acuzativ cu infinitiv care depinde un *verb declarandi* nu este exprimat, numele predicativ stă în cazul acuzativ. Uneori, stă în cazul nominativ datorită faptului că este atras de subiectul verbului din principală. Ne găsim, în această situaţie, în faţa construcţiei nominativ cu infinitiv: *ait esse paratus.*

La dezvoltarea construcţiei a contribuit limba greacă, fapt argumentat în literatura de specialitate prin câteva aspecte: 1. nominativul cu infinitiv nu se găseşte în latina arhaică, după *verbele sentiendi* şi *dicendi;* 2. tendinţa de reducere a impersonalului. Când „subiectul *verbului declarandi* era nedeterminat, preciza Maria Iliescu (în Istoria limbii române I, 1965, p.296), limba veche folosea în mod curent pasivul imepersonal cu acuzativul cu infinitiv: dicitur *Gallos* in Italiam *transisse*".

Din aceeaşi sursă, reţinem faptul că ulterior, în multe cazuri, verbul capătă funcţie personală, acordându-se cu subiectul acuzativului cu infinitiv care, la rândul său, trecut la nominativ, devine subiect al regentei: „Galli dicuntur in Italiam *transisse*."(idem). Nominativul cu infinitiv după verbele pasive este foarte frecvent la Cicero şi Caesar şi se extinde în epoca imperială şi la verbe ca: *promittor, speror, scior, colligor,,* care nu se construiau astfel în latina clasică"(idem)

1.3. Predicatul exprimat prin verb la infinitiv: *Construcţii infinitivale* în latina târzie

În latina târzie, literatura de specialitate, face o deosebire netă între *verbele declarandi* şi *sentiendi* pe de o parte, şi verbele *voluntatis,* pe de altă parte. Începând din sec. al III-lea al e.n., construcţia acuzativ cu infinitiv se utilizează din ce în ce mai puţin în context. Este înlocuită cu subordonate conjunctivale (introduse prin *quod, quia* şi mai rar prin *ut*.), mai ales în textele religioase cu caracter popular, traduse din greceşte. În *Itala*, tradusă de Ciprian, „se găsesc 113 conjunctivale faţă de 31 acuzative cu infinitiv, în Vitae Patrum se găsesc 530 de subordonate conjunctivale faţă de 275 acuzative cu infinitiv." (Maria Iliescu, 297)

Construcţia infinitivală cu acuzativul nu dispare însă, în această perioadă de evoluţie, predicatul exprimat prin infinitiv fiind utilizat până la sfârşitul latinităţii. Utilizarea acuzativului cu infinitivul după *facere* devine generală în epoca târzie. Exemple se găsesc la Tertulian, Ciprian, Hieronimus. Numărul predicatelor la infinitiv cu subiect în acuzativ creşte, în latina târzie, mai ales în ceea ce priveşte *verbele sentiendi.* Construcţia se extinde chiar la verbe la care era neobişnuită în epoca clasică, cum ar fi: *petere, orare, precari, postulare*.

În epoca târzie, folosirea acuzativului cu infinitiv după *facere*, devine generală. Treptat, construcţia infinitivală devine o construcţie cvasi-autonomă faţă de propoziţia principală. Dintre cauze, literatura de specialitate aminteşte tendinţa de analiză şi claritate a limbii, care prefera exprimarea cu ajutorul unei propoziţii completive conjunctivale. Cîştigă teren aceste subordonate completive, în perioada latinităţii târzii. La sfârşitul secolului al II-lea acuzativul cu infinitiv este rar folosit în traducerile Bibliei şi în scrierile autorilor creştini.

II. Predicatul exprimat prin verb la infinitiv, în limbile romanice

În limbile romanice, există, cel puţin, la nivel formal, o tendinţă spre regularizarea formelor. Predicatul exprimat prin verb la infinitiv îl regăsimşi în limbile romanice occidentale. Aşa cum s-a mai spus, acest tip de predicat continuă tendinţele manifestate, începute în latina populară şi arhaică şi menţinute în latina târzie. În limbile romanice occidentale, acuzativul cu infinitiv de tip popular apare după verbe cauzative, verbe care arată voinţa. Există o deosebire fundamentală între acuzativul cu infinitiv din latina clasică şi acuzativul cu infinitiv din limbile romanice: limbile romanice nu cunosc un acuzativ cu infinitiv care formează un tot unitar. Subiectul acuzativului cu infinitiv este în toate

BDD-V627 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:24 UTC)

situaţiile legat, în mod direct sau indirect, de verbul regent, ca în exemplul următor, din limba franceză: fr. je le vois *venir*.

În limba italiană (Mihaela Cârstea–Romaşcanu, 1980, p. 360-369) utilizarea infinitivului cu valoare predicativă este diversificată în situaţiile de comunicare: 1. În propoziţiile predicative se foloseşte infinitivul dacă acestea au subiectul uman, indefinit şi omis: it. Il problema è /di *arrivare* in tempo./

2. *În propoziţia subiectivă*, dacă subiectul acesteia este uman şi indefinit, iar verbul regent este de tipul *essere, possibile* etc se utilizează infinitivul: it. Bisogna / *chiudere* la porta/.(E nevoie să închidem poarta.) unde ,,...*chiudere* la porta" este propoziţie subiectivă, iar ,,Bisogna" este propoziţie principală şi regentă (idem).

3. În *propoziţiile completive directe* se foloseşte infinitivul, dacă subiectul propoziţiei completive directe este identic cu subiectul verbului regent: it. Volio/ *partire* adesso./ unde ,,...*partire* adesso" este completivă directă, iar ,,Volio..", propoziţie principală şi regentă. 4.Nu se poate utiliza infinitivul dacă în completivă lipsesc atât subiectul cât şi complementul direct.

În limba română, infinitivul ca formă verbală nepersonală şi nepredicativă a pierdut satutul de verb, atît prin absenţa flexiunii de persoană, număr, cât şi prin faptul de a fi pierdut ,,ancorarea situaţională şi temporală şi, implicit, natura procesual-predicativă"(GALR 2005:486). Este tratat, cu excepţiile necesare, doar din perspectiva funcţiei denominative (funcţia de a da nume unei acţiuni). Infinitivul denumeşte acţiunea verbului în interiorul sistemului lexical al limbii, aşa cum forma absolută a substantivului acauzală, denumeşte "obiectual" substanţe – "obiecte" interpretate lingvistic: *a călători – călătorie.* Nedefinindu-se printr-o mare bogăţie de forme gramaticale, infinitivul a fost inclus în categoria *modurilor* numai prin tradiţia indo-europeană.

III. **Predicatul verbal exprimat prin verb la infinitiv- în construcţiile acuzativ cu infinitiv- în limba engleză**

Nu numai în limbile romanice a supravieţuit predicatul exprimat prin verbe la infinitiv în construcţii complexe, ci şi în limba engleză (Georgiana Gălăţeanu-Fârnoagă, Ecaterina Comişel 1993: p.194). Ca şi în cazul construcţiilor infinitivale latine, construcţiile complexe din limba engleză au caracter predicativ, deoarece între elementul nominal (reprezentat de regulă, printr-un acuzativ sau nominativ) şi elementul verbal (reprezentat printr-un infinitiv, cu formă în *-ing*) se stabileşte un raport predicativ implicit. Forma nepersonală a verbului funcţionează ca predicat al elementului nominal.Este o funcţie considerată (idem) implicită şi nu exprimată, deoarece formele nepersonale nu sunt marcate prin categoria de persoană.

III.1.Construcţiile cu acuzativ în limba engleză

Aşa cum se menţionează în sursa utilizată de noi (Georgiana Gălăţeanu-Fârnoagă, Ecaterina Comişel 1993), construcţiile cu acuzativ sunt alcătuite în limba engleză, dintr-un substantiv sau pronume în cazul acuzativ şi un verb la infinitiv, care se află faţă de primul element într-un raport predicativ. Cercetătorii oferă următorul exemplu: en. I noticed *them shske* hands.(Am observat că şi-au dat mâna.).Verbele tranzitive urmate de un acuzativ cu infinitiv pot exprima: 1. *percepţia senzorială*: *see, hear, notice* etc.[Did anyone see *Mary leave* the house ? (A văzut-o cineva pe Mary plecând de acasă?) unde ,,...Mary"este complementul direct, iar ,, *leave*"verbul la infinitiv cu funcţie de predicat.]; 2. *activităţi mintale*: think, consider,expect etc[en. A lot of people supposed *her to be* right.(Multă lume credea că are dreptate).]; 3. *dorinţa sau intenţia*: want, wish,desire etc; 4.*sentimente*: like, dislike, love, hate etc [en. I hate *you to be* troubled.(Nu-mi place să fii deranjat.); 5.*un ordin sau o promisiune*: command, order, allow; 6.cauza: *verbe cauzative* - cause, make, have, get... [en. What *makes you think* so?]; 6. *verbe declarative*: declare, pronounce, report[en. Everyone reported *him to be* good for this job.(Toţi au spus că el este bun pentru această treabă).].

BDD-V627 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:24 UTC)

Construcţia Acuzativ cu infinitiv este folosită după anumite clase de verbe. Conform sursei citate, un acuzativ cu infinitiv poate apărea şi după un adjectiv sau un substantiv, situaţie în care este precedat de prepoziţia *for:* en. It was *UNUSUAL for him to write* such a long letter.(De obicei el nu scria o scrisoare aşa de lungă.)

III.2. Construcţiile cu nominativ în limba engleză

Construcţiile cu nominativul sunt alcătuite dintr-un substantiv sau pronume în cazul nominativ şi un verb la infinitiv sau participiu prezent între care se află un verb la o formă personală:**He** *happened* **to be** *a hard-working pupil*. **She** *was see* **crossing** *the street*.(cf. Georgiana Gălăţeanu-Fârnoagă, Ecaterina Comişel 1993)

Nominativul cu infinitiv se foloseşte după următoarele verbe: 1. după verbe intranzitive - seem, appear, chance; etc care sunt perechi sinonimice: He [appeared] to be pleased with the arrangement.(El părea să fie mulţumit); 2. după verbe declarative la diateza pasivă: say, declare, report etc; după verbul copulativ **be** şi unul dintre adjectivele: *likely*, *unlikely*, *sure* (idem).

III.3.Nominativul absolut în limba engleză

Aşa cum se menţionează în toată literatura de specialitate, nominativul absolut este întrebuinţat în cazul în care subiectul construcţiei predicative cu infinitiv sau participiu este diferit de cel al propoziţiei care are un verb predicativ. Construcţia cu nominativul absolut conţine în structura sa un substantiv la nominativ şi un infinitiv, participiu prezent sau participiu trecut, care se află în raport predicativ faţă de substantiv: They forwarded the heavy equipment by sea, *to the perishables be sent* by air. Au expediat echipamentul greu cu vaporul, urmând ca mărfurile perisabile să fie trimise cu avionul (cf. Georgiana Gălăţeanu-Fârnoagă, Ecaterina Comişel 1993). Construcţiile cu nominativul absolut sunt folosite pe plan sintactic pentru reducerea unor propoziţii subordonate circumstanţiale la complemente circumstanţiale de timp, de cauză, de condiţie.

Bibliografia

Bujor, Chiriac 1971: I.I.Bujor, Fr.Chiriac, *Gramatica limbii latine*, Bucuresti, Editura Ştiinţifică.

Cârstea–Romaşcanu 1980: Mihaela Cârstea–Romaşcanu, *Gramatica practică a limbii italiene,* Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.

Gălăţeanu-Fârnoagă, Comişel 1993: Georgiana Gălăţeanu-Fârnoagă, Ecaterina Comişel, *Gramatica limbii engleze*, Omega Press & Rai, Bucureşti.

Gramatica limbii române I. Cuvântul (colectiv) 2005: *Gramatica limbii române I.* Editura Academia Română – Institutul de lingvistică ”Iorgu Iordan – Al. Rosetti”.

Iliescu, Maria1965: Maria Iliescu, *Istoria limbii române I*, coord. acad. Al. Rosetti, Ed. Academiei R.S.R., Bucureşti,

Simenschi, Ivănescu 1981: Theodor Simenschi, Gheorghe Ivănescu, *Gramatica comparată a limbilor indoeuropene*, Editura Enciclopedică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981.

Stati, Sorin 1965: Sorin Stati în *Istoria limbii române* I, coord. acad. Al. Rosetti, Ed. Academiei R.S.R., Bucureşti.

BDD-V627 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:59:24 UTC)